ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Изборног већа Филолошког факултета у Београду бр. 3044/1 од 3. 12. 2014, а у складу са чланом 65 Закона о високом образовању Републике Србија и чланом 116 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, изабрани смо у Комисију за избор у звање и на радно место кандидата који су се јавили на конкурс за ванредног професора за ужу научну област Романистика (предмет: Француски језик). Част нам је да Већу поднесемо следећи

И З В Е Ш Т А Ј

На основу увида у достављену документацију, Комисија је констатовала да се на конкурс за избор у звање једног ванредног професора за ужу научну област Романистика (предмет Француски језик), објављен 17. 12. 2014. у листу „Послови“ бр. 600, пријавио један кандидат: др Михаило Поповић, ванредни професор за француски језик на Катедри за романистику Филолошког факултета у Београду.

1. Биографски подаци и професионално искуство

Др Михаило Поповић је рођен 1950. године у Новим Саду. Гимназију је завршио у Београду. На Филолошки факултет се уписао 1970. године, на групу за француски језик и књижевност. Дипломирао је у јануару 1975. Магистарски рад из француског језика *Изражавање футуралности у француском језику* одбранио је на Филолошком факултету у Београду 1982. године. Докторску тезу *Речи француског порекла у савременом српскохрватском језику (семантичка анализа)* одбранио је на Филолошком факултету у Београду 1990. године.

Априла 1978. почео је да ради на Филолошком факултету као асистент приправник за француски језик на Катедри за романистику. У звање асистента је изабран 1983, у звање доцента 1992, а у звање ванредног професора 2010. године.

На Катедри за романистику на основним академским студијама држи предавања из предмета Француска лексикологија и семантика, Историја француског језика и Синтакса француске реченице. На мастер судијама држи курс из Лексичке семантике француског језика, а на докторском студијама предмете Лексичка семантика и Француска лексикографија. Зимски семестар 2003. године провео је као доцент по позиву на Катедри за славистику на Универзитету Париз 4 - Сорбона.

Био је члан комисија за одбрану доктората на универзитетима у Београду, Новом Саду, Стразбуру и на универзитетима Париз 3, Париз 4 и Париз 7.

2. Библиографија објављених радова

2.1. До последњег избора (2010)

Књиге

1. *Reči francuskog porekla u srpskom jeziku*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2005, 206 str.
2. *Leksička struktura francuskog jezika: morfologija i semantika*, Zavod za udžbenike, Beograd, 2009, 239 str.

Научни чланци:

1. "Vrednosti i upotrebe futura i bliskog futura u francuskom jeziku", *Živi jezici*, 26, 1984, str. 26-40.
2. "Značenjski odnosi između pozajmljenica iz francuskog i srodnih srpskohrvatskih reči", *Živi jezici*, 33, 1991, str. 34-42.
3. "Sintaksička i semantička analiza francuskih glagola *savoir* i *connaître*", *Anali Filološkog fakulteta*, 19, 1992, str. 197-209.
4. "Les faux-amis français en serbo-croate", *Cahiers balkaniques*, 19, 1993, str. 129-142.
5. "Адаптација рода француских позајмљеница у српскохрватским језику ", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 24 / 1, 1995, стр. 195 - 203.
6. "Механизам настанка *лажних пријатеља* фанцуског порекла у српскохрватском језику ", *Српски језик*, 1-2, 1996, стр. 357-365.
7. "Sinonimi i parasinonimi u nastavi stranih jezika", *Glossa*, 1, 1996, str. 9-21.
8. "О неким новијим случајевима полисемијског семантичког позајмљивања ",*Српски језик*, 1-2, 1997, стр. 347-354.
9. "Суфиксална творба именица код основа француског порекла", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 26, 1997, стр. 329 - 337.
10. "O nekim problemima leksičke antonimije", *Glossa*, 3, 1997, str. 9-16
11. "Sur l'acception des mots *cité* et *ville* en ancien français", *Филолошки преглед*, 24, 1997, стр. 175- 186
12. "Суфиксално поље француских придева на -ble", *Анали Филолошког факултета*, 20, 2000, стр. 327-342
13. "Степени интеграције француског лексичког утицаја у српском језику", *Српски језик* VIII/1-2, 2003, стр. 121 - 134
14. "Осврт на принципе анализе значења француских структуралиста", *Филолошки преглед*, 31, 2004. стр. 83- 100.
15. "Обрада сложених лексичких јединица у двојезичним речницима", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 35 / 1, 2006. стр. 259 - 270.
16. "Između prefiksalne derivacije i kompozicije u francuskom jeziku", Zbornik *Tokovi u savremenoj romanistici*, Filološki fakultet i Društvo za kulturnu saradnju Srbija – Francuska, Beograd 2008. str. 201 – 215.

17. "Третман хомонимије и полисемије у француско-српскохрватским речницима", *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 37 / 1, 2008, стр. 463 – 474.

18. "Tipologija francusko-srpskih paronima", *Zbornik sa naučnog skupa Njegoševi dani*, Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore, Nikšić 2009. str. 383-394.

19. „Finalni konsonanti u francuskom – istorijski pregled“, *Riječ*, nova serija br.1, Institut za jezik i književnost Filozofskog fakulteta, Nikšić 2009., str. 61-80.

20. « Les facteurs sémantiques et sociolinguistiques du dégroupement des unités lexicales françaises provenant du même étymon » , *Филолошки преглед*, XXXVI, 2009, 1, стр. 81 - 93.

21. „Les facteurs morphosyntaxiques de l'homonymie en français“, *Филолошки преглед*, XXXVI, 2009, 2, стр. 185 – 197.

Критички осврти:

1. "Ruždi Ušaku, *Hipotetične rečenice sa* si *u savremenom francuskom jeziku književnih tekstova*", *Filološki pregled*, 23, 1985, str. 55 - 57 (приказ).

2. "Dr Marko Papić, *Gramatika francuskog jezika*, *Zbornik radova Instituta za strane jezike Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 7, 1986, str. 574 - 578 (приказ).

3. "Mr D. Buntić, *Lažni prijatelji u lingvistici*", *Glossa*, 3, 1995, str. 53-56 (приказ).

4. Predgovor za Nastas Petrović, *Francusko-srpski rečnik*, Zavod za udžbenike, Beograd, 2003, (4 str.)

5. Nada Petrović, *Francuska glagolska vremena II*, *Filološki pregled,* XXX, 2003 1, str. 177 - 180 (приказ).

6. V. Stanojević i T. Ašić, *Semantika i pragmatika glagolskih vremena u francuskom jeziku*, *Filološki pregled*, XXXIV, 2007, str. 170 – 173. (приказ).

2.2. Од последњег избора (2010)

Књиге

1. *Историја француског језика: од латинског до савременог француског језика,* Јасен, Београд, 462 стр. (предато у штампу).

Научни чланци

1. ”La prédicabilité des mots construits: le cas du préfixe re-“, *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, XXXV-3, 2010, str. 169 - 178.

2. « Le champ onomasiologique du « transfert de possession » en français », *Nasleđe*, 19, 2011, str. 247 - 265.

3. « Les propriétés syntaxiques des mots comme critère du dégroupement en homonymes », *Les études françaises aujourd'hui*, Beograd, 2012, str. 259 - 270.

4. « Surprenantes étymologies communes au français et au serbe », *Zbornik radova sa II međunarodnog naučnog skupa DEAF 2 (Dire, écrire, agir en français)*, Kragujevac, 2013, str. 317 - 325.
5. « Les paires étymologiques français - serbes dans le lexique de la nourriture », izlaganje na naučnom skupu *Les études françaises aujourd'hui*, održanom u Beogradu 7. i 8. 11. 2014.

3. Мишљење о досадашњем стручном и научном раду

У радовима објављеним у последњем изборном периоду др Михаило Поповић показује посебно интересовање за две истраживачке области: лексичку семантику француског језика и историјска истраживања.

У чланку "La prédicabilité des mots construits: le cas du préfixe re-", аутор анализира проблеме идентификације и интерпретације француског префикса *re-*, поредећи синтаксичка и семантичка својства простих глагола и глагола са префиксом. У разматрање су узета четири основна фактора који могу оријентисати интерпретацију овог префикса: 1. Семантизам базног глагола, 2. Евенменцијално и диспозиционално тумачење исказа са глаголом који има префикс *re-*, 3. Полисемија базе, 4. Полисемија префикса. У интерпретацији овог префикса такође треба узети у обзир прелазност или непрелазност било простог глагола било глагола са префиксом, присуство или одсуство објекта, семантичке карактеристике субјекта и објекта и природу детерминанта испред објекта. Између ових фактора постоји снажна међузависност. Установљене су четири основне вредности префикса *re-*: 1. Итеративност, 2. Повратак на претходно стање, 3. Модификација и 4. Интензификација глаголске радње. Анализа показује да је глагол са префиксом предиктабилан уколико је очувано значење базе, без обзира на вредност префикса. Међутим, каснији семантички развој може модификовати његов однос са простим обликом. Потребно је приметити да постоји прогресија удаљавања значења између простог глагола и глагола са префиксом. Одсуство предиктабилности је резултат било једног дијахронијског процеса губитка неког семема базе, било развоја нових семема глагола са префиксом.

У чланку « Le champ onomasiologique du « transfert de possession » en français » аутор испитује својства главних актаната преноса власништва и њихове међусобне односе. У процесу преноса власништва учествују следећи актанти: A -давалац, B - прималац, C - предмет преноса, D - противвредност, E - трајање. Прва три актанта су обавезни за све глаголе који могу означити пренос власништва, а преостала два су обавезни само за неке глаголе, код других се евентуално могу појавити, док су код неких искључени. Могућа су три типа односа између прва два актанта: A → B, A ← B и A ↔ B. Актант A је увек експлицитан у активним конструкцијама, пошто је субјекат глагола. Он поседује значењско обележје /живо/, али може означавати и колектив. Актант B може бити имплицитан. У зависности од глагола, он је индиректна или директна допуна, најчешће објекат. Означава /живо/, али и институције. Актант C је најчешће директни објекат, но може бити и препозционални објекат. Означава референте из класе неживог или живог, конкретне или апстрактне. Може бити имплицитан. Актант D је допуна прилошког типа, веома широке семантичке екстензије. Актант E је прилошка допуна за време. Последња два актанта су често имплицитни. Семантичка обележја која карактеришу ономазиолошко поље преноса власништва су: једносмерност и реципрочност, бесплатно или уз накнаду, заувек или привремено, законито или незаконито, добровољно или нерадо. Међу глаголима који означавају

пренос власништва уочава се велики број неутрализација специфичних разлика, што доводи до појаве хиперонимије и синонимије.

Чланак « Les propriétés syntaxiques des mots comme critère du dégroupement en homonymes » покушава да утврди основаност синтаксичког критеријума за раздвајање на хомониме речи које потичу од истог етимона. Поређењем поступака у француским једнојезичним речницима испитују се синтаксичка својства глагола, придева и именица и траже се аргументи који би потврдили или обезвредили примењивост овог критеријума. Повезаност синтаксичких својстава и разлике у значењу је неспорна. Синтаксички критеријум може бити оперативан у неким случајевима раздвајања, али у многим другим, иако даје драгоцене информације о варијацијама значења, он није одлучујући фактор раздвајања речи на хомониме. Разлике у синтаксичким конструкцијама многих речи не утичу на јединство значења. Што се трансформационих могућности тиче, оне представљају значајан аргумент за раздвајање, али су ограниченог домета. Сам синтаксички критеријум не може решити проблем разграничења између хомонимије и полисемије. Његова примењивост је пропорционална сложености синтаксичких структура. Стога је он подесан нарочито за раздвајање глагола и, у мањој мери, придева. Именице, чије су синтаксичке конструкције мање сложене, тешко се могу подвргнути овом типу анализе. Одлука о хомонимијском или полисемијском приступу, у крајњем случају, зависи од семантичког критерима, ма колико субјективан он био.

Други правац истраживања др Михаила Поповића односи се на дијахрнону лингвистику. Књига *Историја француског језика: од латинског до савременог француског језика* представља синтезу ауторових истраживања у области развоја француског језика. У њој су представљени еволуциони процеси на фонетском, ортографском, морфосинтаксичком и лексичком плану.

У чланку « Surprenantes étymologies communes au français et au serbe » анализира се еволуција облика и значења неких француских и српских речи које имају заједнички етимон. У првом делу је дат преглед фонетског и значењског развоја речи латинског порекла (*écuelle – здела* < *scutella, cerise – трешња* < **ceresia, raison – рачун* < *rationem*). У другом су анализиране речи ширег индоевропског порекла (*bouquin – буквар* < **bhag-, robe – роба* < **reu-, jardin – градина* < **ghorto-*). У трећем делу су обрађене речи персијског и турског порекла које су у француски ушле преко арапског, шпанског, каталанског и италијанског, а у српски из турског језика (*aubergine – патлџан* < перс. *batingan, caviar – ајвар* < тур. *havyar, kiosque – ћошак* < перс. *kušk*). Резултати упоредне анализе облика и значења показују да је могуће установити четири типа односа између ових речи: 1. Постоји сличност облика, али не и значења (*robe – роба*). 2. Значење је исто у оба језика, али су облици веома удаљени (*aubergine – патлџан, cerise – трешња*). 3. И значење и облици су блиски (*bouquin – буквар*). 4. Ни значење ни облици немају заједничких обележја (*kiosque – ћошак*). Анализа фонетског развоја речи објашњава њихов данашњи облик у француском и српском, док анализа развоја значења прати семантичке промене настале у француском и српском као и у језицима посредницима.

« Les paires étymologiques français - serbes dans le lexique de la nourriture » представља наставак претходног истраживања и бави се фонетском и семантичком еволуцијом неколико француских и српских речи истог етимона које припадају речнику исхране. Будући да су део исте индоевропске породице језика, француски и српски нужно имају велики број заједничких етимона. Но, како је речник исхране

веома отворен страним утицајима, оба језика поседују речи оријенталног порекла (персијског и арапског) које су у француски ушле преко различитих језика језика посредника, а у српски преко турског. Овде су анализирани етимолошки парови *frichti – фруштук, rôtir – роштиљ, gril – граделе, épinard – спанаћ, écaille – шкољка* и *orange – поморанџа*. Скоро у свим случајевима је сличност облика препознатљива. И када је реч о значењу, нема великих разлика између француских и српских речи. Изузетак у фонетској и семантичкој еволуцији представља пар *écaille – шкољка*, пошто су ове речи резултат веома дугог развоја из истог индоевропског етимона. Но и овде је могуће објаснити промене облика и утврдити заједничко значењско обележје. У осталим случајевима су разлике у великој мери условљене утицајима језика посредника преко којих су поједине речи доспеле до француског и српског језика.

У радовима др Михаила Поповића уочава се његова сконост ка теоријским и контрастивним истраживањима из домена лексикологије, етимологије и међујезичких односа. Теме којима се он бави су сложене и захтевају теоријску поткованост коју кандидат неоспорно поседује. Његове анализе су прецизно рађене, а закључци доследно извођени. Посебно треба истаћи да се кандидат бави неким лингвистичким анализама које су са становишта модерне лингвистике недовољно истражене и којима он приступа суверено, са примерном научном строгошћу, али и опрезно, уздржавајући се од доношења брзоплетих решења и задовољавајући се укаже на праву природу проблема. Квалитет радова и истраживања др Михаила Поповића истиче се његовом научном самосталношћу и спремношћу да се ухвати у коштац са теоријски проблематичним питањима.

4. Мишљење о испуњености других услова за рад

Др Михаило Поповић на Катедри за романистику држи предавања на свим нивоима студија: на основним академским (лексикологија и семантика, историја француског језика, синтакса француске реченице), на дипломским студијама (мастер - лексичка семантика) и на докторским (лексичка семантика и француска лексикографија). На својим предавањима он на систематичан, јасан и доступан начин студентима пружа неопходна објашњења сложених језичких структура.

Др Михаило Поповић се ангажује у раду на подизању стручног и научног подмлатка. Од последњег избора је учествовао у комисијама за одбрану четири докторске дисертације и 11 мастер и магистарских радова.

Својим наставничким квалитетима, методичном приступу настави и веома добрим односима са студентима кандидат испуњава педагошке услове за реизбор у звање.

5. Закључак и предлог комисије

На основу увида у научни, стручни и педагошки рад кандидата и с обзиром на оригиналност и акрибичност његовог научног рада и успешан рад са студентима Комисија сматра да др Михаило Поповић испуњава све законом прописане услове за реизбор у звање за које конкурише, те предлаже Изборном већу Филолошког факултета у Београду да др Михаила Поповића, ванредног професора, поново изабере у звање и на радно место ванредног професора за ужу научну област Романистика (предмет Француски језик), на Филолошком факултету у Београду.

У Београду, 19. 1. 2015.

Др Ненад Крстић, редовни професор,
Филозофски факултет,
Универзитет у Новом Саду

Др Веран Станојевић, ванредни професор,
Филолошки факултет,
Универзитет у Београду

Др Тијана Ашић, редовни професор,
Филолошко-уметнички факултет,
Универзитет у Крагујевцу